

ŠIME JURIĆ

**(Sinj, 18. svibnja 1915. —
Zagreb, 27. listopada 2004.)**

Klasični filolog, bibliotekar, bibliograf, Šime Jurić poznat je osobito po istraživanjima hrvatskih latinista i inkunabula.

Pučku školu i gimnaziju završio je 1934. u rodnom Sinju, klasičnu filologiju diplomirao je 1940. godine na Filozofskom fakultetu u Zagrebu. Usavršavao je bibliotekarstvo: završio je tečaj bibliotekarstva 1946./47. i paleografsko-arhivistički tečaj 1951., održan pri tadašnjoj Jugoslavenskoj akademiji znanosti i umjetnosti u Zagrebu. Bio je gimnazijski profesor 1940.-1942. u Zagrebu i 1942.-1943. u Bolu na otoku Braču; god. 1945. bio je kustos u Arheološkom muzeju u Zadru, gdje je sredio i stručno popisao svu sačuvanu muzejsku građu u Svetom Donatu i muzejske zbirke donesene iz Obrovca. Rekonstruirao je i popisao građu, koju su za vrijeme rata iz Zadra odnijeli Talijani i Nijemci.

Najveći dio radnoga vijeka — pune tridesettri godine — proveo je u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu (od 1946. do odlaska u mirovinu 1979.). Bio je ispitivač pri Komisiji za polaganje ispita u bibliotekarskoj struci. Široke kulture, svestrano bibliotekarski obrazovan i izvrsne filološke spreme, s izraženim smislom za jednostavna i praktična rješenja, Jurić je često pozivan na zadatke i izvan Nacionalne i sveučilišne knjižnice. Tako je 1949. godine bio upućen u Budimpeštu kao član Jugoslavenske delegacije za restituciju i vraćanje kulturnih dobara iz Mađarske.

Vodio je *Zbirku starih i rijetkih knjiga i rukopisa Nacionalne i sveučilišne knjižnice*. Iz temelja je sredio i rekatalogizirao trezorsku građu, koja je u njegovo vrijeme gotovo udvostručena: obogaćena je nizom značajnih spomenika hrvatske pismenosti i književnosti, među kojima su vrijedni glagoljski rukopisi.

Pod Jurićevim vodstvom priređen je i u šest svezaka objavljen *Katalog rukopisa Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu* (1991-2000).

Glavni je doprinos Jurić dao na području hrvatskoga latinizma i inkunabulistik. Rezultati istraživanja o hrvatskim latinistima objavljeni su u tri Jurićeve knjige: *Iugoslaviae scriptores Latini recentioris aetatis. Pars I. Opera scriptorum Latinorum natione Croatarum usque ad Annum MDCCCXLVIII typis edita. Bibliographiae fundamenta. T.I. Index alphabeticus*. Zagrabiae 1968., 683 pag. Institutum historicum Academiae scientiarum et artium Slavorum meridionalium, T. II *Index systematicus*, 1971, XII+380; *Additamentum I*, Zagrabiae, Bibliotheca nationalis et universitaria Zagrabienensis et Academia scientiarum et artium Slavorum meridionalium, 1982, 202+IV. pag. Tri navedene knjige čine cjelinu. U njima je obuhvaćeno sve najvažnije što je od hrvatskoga latinizma objavljeno u nas i u svijetu od početka tiskarstva do godine 1848. kad je latinski jezik prestao biti službenim jezikom Hrvata. Prikazani su pisci i anonimna djela ne samo iz lijepe književnosti, u svoj razgranatosti rodova i tematike, nego i vrlo obilno stvaralaštvo s područja filozofske, teološke, pravne književnosti i drugih društvenih znanosti, vrlo mnogo iz prirodnih i primijenjenih znanosti, pa priručnici i upute iz trgovine, gospodarstva, vojništva, zatim popis disertacija, ispitnih radova i sl. Jurić je prvi put u našoj književnoj povijesti na jedno mjesto okupio sve hrvatske pisce latiniste ne samo iz područja »uže Hrvatske« i Dalmacije, Slavonije, Rijeke i Istre, Bosne i Hercegovine, nego i bunjevačke, gradišćanske i moravske Hrvate. U Jurićevim knjigama popisani su hrvatski latinisti kojima su djela objavljena u našim krajevima i u inozemstvu, i to ne samo oni čija su imena na naslovnoj stranici izdanja nego i svjetski zbornici, zbirke poezije, veći kompendiji itd., u kojima je Šime Jurić dugogodišnjim radom i izvanrednom pronicljivošću uspio otkriti i hrvatskoga pisca latinista. Temeljito je poznao naše domaće knjižnice i sekundarnu literaturu. Iz kataloga nekih velikih svjetskih knjižnica i strane literature ugradio je u svoju sjajnu bibliografiju niz novih podataka i spoznaja, tisuće provjerenih i sistematiziranih podataka o izdanjima hrvatskih latinista. Jurić je odgonetnuo gotovo sve pseudonime i razriješio mnoge inicijale. Za mnoge istaknute starije hrvatske pisce u Jurićevu su repertoriju hrvatskih latinista izrađene prvi put potpune bibliografije njihovih radova, npr. Vasilija Bubanovića, Ivana Čanjija, Josipa Čobranića, Maksimilijana Čolića, Ivana Despotovića, Mate Frkića, Ivana Kitonića, Ivana Ljudevita Posavca, Ivana Prevendara, Franje Sebastijanovića, Mihovila Szorse, Ivana Štafilića, Antuna Vrančića, Matije Ladislava Vučetića, Josipa Zanchija. Mnogi su pisci prvi put spomenuti kao npr. Grgur Šibenčanin, Stjepan Lošić,

Grgur Pio Milesius, Matija Mladošević, Mihovil Obratković. Kod Pavla Rittera-Vitezovića povećan je (inače proučeni) opus latinskih djela za nekoliko novih jedinica i dotad neregistriranih izdanja.

Jurićevom je zaslugom otkriveno djelo Marka Marulića: *De Veteris Instrumenti viris illustribus*, djela Fausta Vrančića o Etici i logici (prvo izdanje koje se krilo pod pseudonimom). Do Jurića nije bilo dovoljno uočeno da su hrvatski latinisti (ne samo Kunić i Zamanja nego i drugi) preveli na latinski lijep broj djela pisanih na talijanskom, francuskom i drugim jezicima. Jurićeva znanstvena bibliografija hrvatskih latinista ide u kapitalna djela i najznačajnija dostignuća literature toga tipa u svijetu i u nas.

Značajni su rezultati Jurićevih istraživanja na području hrvatskih inkunabula. Volio je isticati da su inkunabule bjelodano svjedočanstvo kulturnoga stremljenja i stvaralačkoga napora jedne male nacije, koja je u to daleko doba, u granicama svojih mogućnosti, pridonijela svoj obol najznačajnijemu otkriću novoga vijeka kao i to da su inkunabule dokaz hrvatskih trajnih veza s velikim središtima europske kulture.

Prema onome što se danas zna objavljeno je četrdesetpet izdanja inkunabula na latinskom, pa na talijanskom jeziku. Šime Jurić otkrio je niz pisaca koji se u povijesnim djelima hrvatske literature i inkunabulistike uopće nisu spominjali. Otkrio je da je Hvaranin Šimun Dalmatinac objavio na talijanskom jeziku čak tri inkunabule u Mlecima i Padovi. One su u stranoj literaturi pripisivane nekim nepostojećim autorima, ali ih je Šime Jurić dokumentirano atribuirao našem Hvaraninu. Otkrio je Korčulanina Luku Tolentića, šibenskoga biskupa, koji kao papin referendarius god. 1478. počinje objavljivati svoje *Litterae indulgentiarum*, proglas tiskan na jednoj stranici i namijenjen zemljama sjeverne Europe. Do kraja 1480. njegova je inkunabula objavljena trinaest puta u raznim tamošnjim gradovima. (Bruxellesu, Daventeru, Mainzu, gdje ju je četiri puta tiskao glasoviti Peter Schöffer, zatim u Goudi, Kölnu i Utrechtu). Jurić je utvrdio da su primjerci izdanja Tolentićeve inkunabule vrlo rijetki i da su najčešće sačuvani kao unikat. Otkrio je da se kao pandan toj plodnoj Tolentićevoj ortodoksnoj djelatnosti, samo nekoliko godina poslije, javljaju u Baselu u Švicarskoj tri slične inkunabule jednoga Hrvata. To su dva latinska *Proglasa* iz godine 1482. o sazivu protupapinskoga koncila buntovnika Andrije Jamometića, potomka prastaroga hrvatskoga plemena, krajinskoga biskupa, i navodni Jamometićev *Opoziv (Retractatio)* dan u zatvoru 1483. Jurićeva su istraživanja pokazala da je potkraj 15. stoljeća objavljena još jedna inkunabula — proglas na jednom listu, Trogiranina Jakova Dragača (Jacobus Dragaccius). Zadužen

od papinskoga dvora, on objavljuje god. 1497. inkunabulu, proglas (slično onima kakve je nekoć izdao biskup Tolentić) pod naslovom: *Instrumentum citationis (Pozivnica pred sud)*. Inkunabula je izdana protiv neposlušna nje-mačkog grada Kölna. Od Dragačeve je inkunabule ostao samo jedan primjerak (Sveučilišna knjižnica u Kölnu).

Jurić je otkrio latinsko beletrističko djelo *Baptistinus* Franje Lucijana Gundulića, tiskano na kraju 15. stoljeća, ali bez oznake kada i gdje. Pretpostavlja se da je tiskano u Mlecima. Za tu se inkunabulu može reći da je prva tiskana domaća pripovijetka, kojoj je tema uzeta iz suvremenog života. Otkrio je inkunabulu *Paradoxa*, tiskanu u Mlecima god. 1500. — koja je filozofski prvijenac trogirskoga studenta Nikole Statilića.

Bavio se inkunabulama koje su proizvodi hrvatskih tipografa, a objavljene su u inozemstvu i to, koliko se danas zna, u Italiji i Francuskoj. Ta skupina inkunabula broji gotovo stotinu tiskopisa 15. stoljeća, stvorenih rukama i znanjem majstora — tiskara poteklih iz naše zemlje: Andrije Paltašića, Dobrića Dobričevića (poznatijega pod latinskim imenom Boninus de Boninis), pa Grgura Kraljića (poznatijega pod imenom Grgur Dalmatin ili Grgur Senjanin). Jurićeva su istraživanja dokumentirano pokazala da su Hrvati sudjelovali u priređivanju, izdavanju i tiskanju više od stopedeset inkunabula u razdoblju između 1474. i 1500. godine. Jurić je iznio na vidjelo mnoge činjenice koje pokazuju što su i koliko naši preci pridonijeli kulturnim naporima Europe 15. stoljeća.

Pisao je i o glagoljskim inkunabulama. Posljednji njegov prilog objavljen je upravo o hrvatskim inkunabulama s popisom svih do sada pouzdano utvrđenih hrvatskih inkunabula (*Hrvatske inkunabule*. U: Hrvatska i Europa, sv. II. Srednji vijek i renesansa, XIII-XVI. stoljeće. Ur. Eduard Hercigonja. Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti — Školska knjiga, Zagreb 2000, 495-524).

Za djela na opisu rukopisa Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu, posebice za djela o hrvatskom latinizmu i inkunabulistici, Šime Jurić je 1995. godine nagrađen prestižnom Nagradom Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, a 2001. godine nagradom *Judita* Dana hrvatske knjige.

Surađivao je sa Staroslavenskim institutom. U *Slovu* je objavio recenziju o katalogu rukopisa Austrijske nacionalne knjižnice iz 1957-1959 (*Slovo* 9-10, 211-219) i članak o hrvatskim inkunabulama (*Slovo* 34, 81-90). Na šetnjama zagrebačkim Gornjim gradom kao umirovljenik znao je navratiti u Staroslavenski institut. Potpisanoj je rekao da je u Vrbniku na otoku Krku u župnom uredu naišao na nepotpun primjerak tiskane glagoljske knjižice, koja počinje

riječima: *Budi dano sumnju mnogim ljudem biti očitovano mesto kadi se porodi Jerolim*. Po početnim riječima prepoznala sam da je riječ o rijetkoj knjizi *Transit sv. Jerolima*, tiskanoj u Senju 1508. godine, što se na samom mjestu (u Vrbniku) i potvrdilo. Šime Jurić je bio dobar i plemenit čovjek. Prekrasno je bilo s njim surađivati. Zato mu hvala.

ANICA NAZOR